Europska zaklada za poboljšanje životnih i radnih uvjeta

NEET-ovci – mladi koji su nezaposleni, ne školuju se i ne usavršavaju se: Obilježja, troškovi i odgovori politika u Europi

Sažetak

Uvod

Bliska budućnost Europe ovisi o 94 milijuna Europljana u dobi od 15 do 29 godina. Osim izazova s kojima su se mladi generacijama suočavali na pragu odraslosti, ova će generacija živjeti u dobu potpune globalizacije i morat će se suočiti s odgovornošću starenja stanovništva. Stoga je vrlo zabrinjavajuće da su ti mladi iznimno pogođeni ekonomskom krizom. U 2011. samo 34% ih je bilo zaposleno, najniži postotak koji je Eurostat ikad zabilježio. Brojke nezaposlenih svjedoče i o osjetno težem tržištu rada za mlade; od početka recesije nezaposlenost mladih porasla je za 1,5 milijuna i dosegla 5,5 milijuna (ili 21%) u 2011.

Koliko god te statistike bile ozbiljne, one adekvatno ne prikazuju situaciju mladih jer su mnogi od njih studenti i stoga ih se klasificira kao da se nalaze izvan radne snage. Upravo zbog toga tvorci politika EU-a sve više upotrebljavaju pojam NEET-ovci – 'nezaposleni, ne školuju se i ne usavršavaju se'. Definicija je u biti vrlo izravna i odnosi se na one koji trenutno nemaju posao, nisu uključeni u program usavršavanja ili nisu klasificirani kao studenti. To je mjera isključenosti s tržišta rada i, možda, iz društva općenito.

Ovo izvješće analizira stanje na tržištu rada za mlade u Europi sa specifičnim naglaskom na skupinu kategoriziranu kao NEET-ovci. Analizira odrednice pripadnosti skupini NEET-ovaca i mjeri ekonomske i društvene troškove NEET-ovaca. Nadalje procjenjuje kako se mjerama u državama članicama pokušalo poduprijeti mlade da dobiju uporište na tržištu rada.

Kontekst politika

Na razini EU-a NEET-ovci se smatraju jednom od najproblematičnijih skupina u kontekstu nezaposlenosti mladih. Europska je komisija odgovorila inicijativom perjanicom programa Europa 2020. *Mladi u pokretu* te *Inicijativom prilika za mlade 2012.–2013*. Ove inicijative žele osloboditi potencijal svih mladih i pozvati na usklađeno djelovanje vlasti, poslodavaca i socijalnih partnera država članica i EU-a kako bi se svi uhvatili u koštac s tim izazovom. Poseban se naglasak stavlja na stvaranje putova natrag k školovanju i usavršavanju, kao i omogućavanje kontakta s tržištem rada. U 2012. Europska komisija donijela je paket mjera za zapošljavanje 'Prema oporavku punom radnih mjesta' koji je ponovno stavio naglasak na potrebu stvaranja prilika za mlade, naglašavajući važnost smanjivanja dramatičnih stopa nezaposlenosti među mladima i statusa NEET-ovaca omogućujući tranziciju k poslu.

Europska je komisija uvela nove indikatore, poput stope NEET-ovaca, kako bi se nadziralo tržište rada i društveno stanje mladih te olakšala usporedba između država članica u kontekstu strategije Europa 2020. Time se problematici mladih daje veća vidljivost i ojačava pozicija mladih u političkim programima.

Ključni nalazi

Prema Eurostatu 2011. godine 7,5 milijuna mladih između 15 i 24 godine starosti te dodatnih 6,5 milijuna onih između 25 i 29 godina bilo je isključeno s tržišta rada i obrazovanja u Europi. Ovo odgovara znatnom povećanju stope NEET-ovaca: 2008. brojke su odgovarale 11% onih od 15 do 24 te 17% onih od 25 do 29; do 2011. postoci su se povećali na 13% te 20%. Postoji i ogromna varijacija između država članica sa stopama koje idu od manje od 7%

(Luksemburg i Nizozemska) do iznad 17% (Bugarska, Irska, Italija i Španjolska).

NEET-ovci su vrlo heterogena skupina. Najveća podskupina je ona koju tvore konvencionalno nezaposleni. Druge osjetljive podskupine uključuju bolesne i one s invaliditetom te mlade njegovatelje. Neosjetljive podskupine uključuju one koji su si jednostavno uzeli slobodno te one koji se konstruktivno bave drugim aktivnostima poput umjetnosti, glazbe i samostalnog učenja. Ono što je svima zajedničko jest činjenica da ne sakupljaju ljudski kapital putem formalnih kanala.

Neki mladi imaju veću mogućnost postati NEET-ovci od drugih. Oni s niskom razinom obrazovanja imaju tri puta veće šanse postati NEET-ovci u usporedbi s onima koji imaju tercijarno obrazovanje, dok mladi imigracijskog porijekla imaju 70% više mogućnosti postati NEET-ovci od domaćeg stanovništva. Mladi koji imaju neku vrstu invaliditeta ili zdravstvenog problema imaju 40% više mogućnosti biti NEET-ovci od onih dobra zdravlja. Obiteljsko porijeklo također ima velik utjecaj.

Biti NEET-ovac povlači ozbiljne nepovoljne posljedice za pojedinca, društvo i gospodarstvo. Provesti neko vrijeme kao NEET-ovac može dovesti do širokog raspona društvenih nedostataka poput nezadovoljstva, nesigurnog i lošeg budućeg zaposlenja, kršenja zakona te mentalnih i fizičkih zdravstvenih problema.

U 2011. godini ekonomski gubici zbog isključenosti mladih s tržišta rada dosegli su 153 milijarde eura. Ovo je konzervativna procjena, a odgovara 1,2% europskog BDP-a. Postoji velika varijacija između država članica, ali neke zemlje plaćaju vrlo visoku cijenu od 2% ili više posto BDP-a: Bugarska, Cipar, Grčka, Mađarska, Irska, Italija, Latvija i Poljska.

NEET-ovci imaju veću mogućnost postati politički i društveno otuđeni. U usporedbi s ne-NEET-ovcima, oni imaju dramatično nižu razinu političkog interesa, političkog i društvenog angažmana i nižu razinu povjerenja.

Pokazivači politika

Mjere koje su države članice primijenile kako bi intervenirale u raznim fazama puta k zapošljavanju, vrlo su različite u ciljevima, svrsi i aktivnostima. Iako je teško ocijeniti njihovu učinkovitost, možemo identificirati nekoliko primjera dobre prakse u osmišljavanju i primjenjivanju politika:

- Mjere trebaju biti raznolike, baviti se različitim problemima na putu k zapošljavanju i pridati posebnu pažnju različitim osjetljivim skupinama koje imaju veću vjerojatnost kumulirati višestruke nedostatke.
- Iznimno je važno uzeti u obzir spremnost za tržište rada krajnjih korisnika. Dok će oni spremniji profitirati s inicijativama koje su snažno oslonjene na potrebe tržišta rada, drugi se prvo moraju suočiti s osobnim preprekama prije sudjelovanja u programima zapošljavanja.
- Mladi se ljudi trebaju usmjeriti na dugoročne i održive putove. Nije dovoljno pronaći kratkoročna rješenja. Njima je potrebno kvalitetno, stabilno i održivo zaposlenje. To uključuje pružanje kvalifikacija potrebnih za uspješnu integraciju na tržištu rada.
- Od osnovne je važnosti uključiti niz dionika u osmišljavanje i izvršavanje mjera za zapošljavanje mladih. Posebice je potrebna ozbiljna uključenost poslodavaca i njihovih predstavnika u mjere koje se usmjeruju na jačanje zapošljivosti njihovih korisnika.
- Mjere za zapošljavanje mladih trebaju biti koncentrirane na klijenta, a ne na pružatelja. To znači snabdijevati ih različitim putovima, primjerice, od općih obrazovnih putova do skrojenih i potpomognutih putova školovanja.
- Uspješne politike su inovativne. One uvode nove načine kako dospjeti do ciljnih skupina s terenskim aktivnostima kao važnim dijelom napora da se uključe i mladi koji su u nepovoljnom položaju, dok poticaji, brendiranje i marketinške kampanje mogu biti korisni u kontekstu svestranijih usluga zapošljavanja.

Daljnje informacije

Izvješće *NEET-ovci – mladi koji su nezaposleni, ne školuju se i ne usavršavaju se: Obilježja, troškovi i odgovori politika u Europi* dostupno je na www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1254.htm

Za daljnje informacije kontaktirajte Massimiliana Mascherinija, voditelja istraživanja, na mam@eurofound.europa.eu